

Posudek na magisterskou diplomovou práci Lindy Prokešové *Transmisogynie a sexismus ve veřejném prostoru*

Jedná se o velmi kvalitní práci, která se navíc věnuje problematice, která stále je—přes několik recentních důležitých publikací—akademicky (a především z pohledu humanitních a sociálních věd) podhodnocena. Zajímavé je i spojení sexismu a transfobie, které na trans_ osoby působí ve veřejném prostoru, resp., jak autorka naznačuje, jsou součástí sociálních mechanismů, které veřejný prostor ustavují a podílejí se na jeho normativních signifikacích.

Jedná se o velmi obsáhlou práci, která se opírá nejenom o poměrně obsažnou teoretickou část, ale i zevrubné analytické zpracování. V tomto širokém rozkročení jsou výhody (práce dává velký prostor zkušeností trans_ lidí s různými formami sexismu/transfobie), ale také nedostatky, či obtíže práce. Autorka si stanovuje tři základní výzkumné otázky: *Jak vnímají translidé heteronormativní prostor? S jakými projevy násilí se translidé setkávají? Jak translidé vnímají sexismus a genderové stereotypy?* (str. 55) Všechny otázky jsou výzkumně relevantní a cenné, nicméně tím, že nejsou spojeny jasně formulovanou zastřešující otázkou či jednotícím argumentem (např. jak zkušenosti translidí se sexismem a [symbolickým] násilím odhalují heteronormativní konstruování „veřejného“ prostoru) výzkumné pole je příliš široké a autorce se nedaří je sevřít silnou tezí, argumentem a proto výsledný text působí spíše deskriptivně a „přehledově“.

Analýzu autorka dělí do šesti kapitol: „Prostor“, „Strach“, „Násilí“, „Sexismus a misogynie“, „Estetika těla“, a „Genderové stereotypy“ a ty dále člení do podkapitol. Takovéto tematické (ne kategoriální) členění je přehledné a dotýká se důležitých témat, která zcela zásadně zasahují do života trans_ lidí, nicméně nenabízí hlubší analytický přesah. Navíc autorka ve své analýze jednotlivé části dostatečně nepropojuje, resp. její analýza nevysvětluje jak formy násilí zažívaném trans_ lidmi souvisí s mýtem krásy, se sexistickou reklamou či se způsoby, jakými se její komunikační partnerky_ři spolupodílejí na udržování genderového řádu... Podobnou výtku mám ke způsobu zpracování samotných výroků: nicméně nejprve chci ocenit, že autorka zasazuje vybrané citáty do kontextu teoretické literatury, vztahuje je k dalším materiálům (např. zprávy FRA). Je ale velká škoda, že si autorka nedovoluje z materiálu a dalšího kontextu abstrahovat a formulovat vlastní teze; jak již řečeno výše, autorčiny komentáře jsou spíše deskriptivní a čtenářka si z textu tedy neodnese silnější tezi a osvětlení toho, jak je veřejný prostor konstituován ve vztahu/skrze transfobii, jak se tato transfobie proměňuje v závislosti na zvoleném genderu trans_ lidí apod. Proto bych ráda autorku vyzvala, aby pojala obhajobu jako prostor pro představení svých interpretací a tezí, které z práce čte ona.

Další komentáře jsou spíše polemické pobídky k dalšímu promýšlení/úpravám:

Podle názvu práce (transmisogynie a sexismus) je možné soudit, že se autorka bude věnovat specifickým formám normativního genderového násilí vůči trans_ ženám, či že bude hodnotit odlišnost tohoto symbolického násilí, které zažívají trans_ ženy, trans_ muži či transgender_ osoby,

nicméně toto srovnání v práci explicitně argumentováno není.

Autorka v textu velmi citlivě pracuje s výpověďmi trans_ lidí, její práce je taktéž postavena na dekonstrukci tlaku na pevnou a fixní identifikaci trans_ osob, z tohoto pohledu je rušivé a kontraproduktivní, když v úvodu práce říká „transmuž (FtM)“ a „transžena (MtF)“ (str. 65). Ačkoliv se jedná o jedno z nejzažitéjších označení, je namístě uvažovat o tom, jakým způsobem tato označení upevňují biologizující a esencializující diskurzy transexuality; je takovýchto dovysvětlení skutečně potřeba?

Práce se často odkazuje na Goffmanovský koncept stigmatu, nicméně v práci samotné se vytrácí důraz, který Goffman klade na to, že stigma je sociální vztah, konstelace sociální dynamiky, moci a vztahovosti, stigma se pro autorku zde stává pouze atributem. Chtěla bych proto autorku požádat, zda by mohla u obhajoby popsat, jak stigma funguje ve vztahu k tomu, jak trans_ lidé zažívají veřejný prostor?

S poukazem na teorie intersekcionality či „asambláže“ bych chtěla polemizovat i s autorčíným vymezením „čtyřech základních kategorií sociální diference“ (str. 66), resp. Polemizovat s takovým vymezením, které univerzálně ustavuje určité sociální kategorie, jakožto kategorie určující pro sociální hierarchie a kategorie, které jsou méně relevantní. Navíc, jak se z autorčiny analýzy ukazuje, takovéto zjednodušující hierarchie ani ona sama nedrží.

Pojem „disabilitní tělo“ (str. 80), které autorka na několika místech používá může být bez dalšího osvětlení konceptuálně problematické (dopouští se esencializace „disability“), a navíc se v českém kontextu již pracuje s pojmy, které anglický termín „disability“ převádějí do češtiny.

Profily komunikačních partnerů a partnerek – bylo by dobré vysvětlit proč autorka uvádí ty, které „determinanty“, a proč např. nezmiňuje etnicitu, která ale, jak se ukazuje z pozdějších analýz silně vstupuje do zkušeností trans_ lidí (a to i tehdy, když je pro svou naturalizaci nezpochybňovaná a „neviditelná“)

Podobně jako většina diplomových prací, i tato se nevyvarovala gramatických chyb, opomenutím při sestavě citované literatury apod. Celkově se ovšem jedná o velmi kvalitní a pečlivě připravenou diplomovou práci, kterou s radostí doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

Kateřina Kolářová

Praha, 9.6. 2016